

JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENTET
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

Deres referanse
17/1597

Vår referanse
17/00708-2/KEK

Dato
01.09.2017

Høring - Endringer i politiregisterforskriften - nytt kapittel 59 om NTAES - Justis- og beredskapsdepartementet

Vi viser til høringsbrev av 24. mai med forslag til nytt kapittel 59 i politiregisterforskriften om behandling av opplysninger ved Nasjonalt tverretatlig analyse- og etterretningssenter (NTAES) med høringsfrist 23. august. I e-post av 23. august fikk vi gitt utsatt høringsfrist til 1. september.

Forslaget innebærer opprettelse av et nytt register i politiet, hvor ØKOKRIM er behandlingsansvarlig. Formålet med behandlingen av opplysninger i registeret er å utarbeide nasjonale trussel- og risikovurderinger og etterretningsprodukter for å forebygge, bekjempe, avdekke og forhindre økonomisk kriminalitet og arbeidslivskriminalitet. Det er ikke senterets formål å bidra til etterforskning i enkeltsaker.

NTAES består av utlånte medarbeidere fra Skatteetaten, politiet, NAV, Arbeidstilsynet og Tolletaten. Senteret skal legge til rette for at politiet og kontrolletatene bedre kan utnytte den samlede analyse- og etterretningsinformasjonen som etatene besitter.

Datatilsynets merknader

Datatilsynet mener at høringsnotatet er så kortfattet at det er vanskelig å vurdere om de personvernrettslige konsekvensene av forslaget er tilstrekkelig utredet. Slik vi forstår forslaget, vil det innebære at man vil få et nytt politiregister som vil kunne inneholde store mengder ulikeartede personopplysninger, herunder sensitive personopplysninger, som opprinnelig er innhentet for helt andre formål hos andre offentlige etater (og muligens også private). Registeret vil, slik vi oppfatter det, kunne muliggjøre en storstilt sammenstilling av disse opplysningene. På tross av at formålet med senteret ikke er å etterforske enkeltsaker, foreslås det en vid adgang til utlevering av og tilgang til opplysninger, som vil kunne føre til en utilsiktet spredning av opplysninger. Det er etter vår oppfatning åpenbart at forslaget vil ha personvernmessige konsekvenser, og vi stusser over at det ikke er gjort rede for dette i høringsnotatet.

I det følgende vil vi ta for oss ulike elementer av forslaget.

Opprettelse av et register

Som det også fremgår av høringsnotatet, foregår det utstrakt tverretatlig samarbeid mellom politiet og ulike offentlige instanser for ulike kriminalitetsforebyggende formål.

Departementet mener at NTAES skiller seg fra andre typer samarbeid og mener at det er nødvendig med plassering av behandlingsansvar og en nærmere regulering av behandlingen av opplysninger som skjer i senteret. Det synes likevel klart at dette ikke er et tradisjonelt register, sammenlignet med de øvre registre regulert i politiregisterforskriften.

Vi har ikke tilstrekkelig kunnskap om de ulike samarbeidsformene som er etablert til å kunne si at det ikke er riktig å etablere et register i dette tilfellet. Vi vil likevel gjøre oppmerksom på at Datatilsynet har mottatt flere henvendelser og spørsmål knyttet til ulike former samarbeid med kriminalitetsforebyggende formål, for eksempel hvem som må anses som behandlingsansvarlig, hvilket regelverk som gjelder, osv. Det synes åpenbart at det er mye usikkerhet blant de ulike aktørene knyttet til de rettslige rammene for deling av informasjon på dette området. Vi anbefaler derfor at departementet fortar en helhetlig gjennomgang av dette og vurderer behovet for å klargjøre rammene for tverrfaglig samarbeid i regelverket.

Rettslig grunnlag for utlevering av opplysninger fra de ulike etatene til NTAES

I arbeidet med analyser og rapporter vil senteret innhente og motta personopplysninger fra de samarbeidende etatene (Skatteetaten, NAV, politiet, Arbeidstilsynet og Tolletaten). Det dreier seg altså om en *utlevering* av opplysninger fra de enkelte samarbeidsetatene til NTAES.

Under høringsnotatet punkt 4 står det også at «opplistingen i de to bestemmelsene [§§ 59-4 og 59-5] ikke er ment å være uttømmende». Vil dette bety at også opplysninger fra *private* vil kunne behandles, som for eksempel bomstasjoner?

Vi legger til grunn at forslaget til nytt kapittel i politiregisterforskriften ikke vil hjemle selve utleveringen av opplysninger fra de samarbeidende etatene. Forslaget forutsetter altså at etatene har egne utleveringshjemler i særlovgivningen. Høringsnotatet sier ingenting om det foreligger planlagte regelverksendringer. Dette gjør at det er vanskelig å ta stilling til det reelle omfanget av den foreslåtte endringen i politiregisterforskriften

Vi presiserer at vi legger til grunn at utlevering til NTAES ikke vil bli gjennomført før eventuelle lovendringer er på plass.

For øvrig bør det fremgå av registeret hvilke etater som inngår i samarbeidet.

Omfanget av opplysninger – klargjøring av formålet

«Formålet med behandling av opplysninger i registeret er å utarbeide nasjonale trussel- og risikovurderinger og etterretningsprodukter for å forebygge, bekjempe, avdekke og forhindre økonomisk kriminalitet og arbeidslivskriminalitet», jf. forslagets § 59-1.

Listen over opplysninger som kan behandles i registeret, «når det er nødvendig for å oppnå formål som nevnt i § 59-1», er lang. Denne listen, sammenholdt med formålsangivelsen, vil etter vårt syn, slik det er formulert, kunne omfatte alle opplysninger, herunder hele registre

som de ulike deltakende etater (og også andre offentlige etater, jf. forslaget § 59-4 nr. 17) er behandlingsansvarlig for, samt opplysninger fra private. Det er etter vårt syn behov for å klargjøre formålet med registeret nærmere, herunder innta noe om at senteret ikke skal behandle enkeltsaker.

I denne forbindelse stiller vi spørsmål ved hvordan opplysningene blir overført senteret. Dette fremgår ikke av høringsbrevet. Har hver enkelt medarbeider sine opprinnelige tilgangsrettigheter i behold? Blir det sendt konkrete bestillinger til de ulike etatene om å få utlevert bestemte opplysninger eller vil senteret få en kopi av innhold i hele registre for så selv kunne søke opp det de trenger av informasjon?

Tilgang og utlevering

Kapittel 59 i politiregisterforskriften skal regulere hvordan opplysningene skal behandles når de har kommet inn til senteret.

Tilgang

Det følger av forslaget § 59-6 at den behandlingsansvarlige skal avgjøre hvem som skal gis tilgang til registeret. I høringsnotatet står det følgende om tilgang: «*I utgangspunktet vil det kun være aktuelt å gi tilgang til medarbeidere i NTAES, men forslaget stenger ikke for at også andre ansatte i politiet kan gis tilgang. Dette for å sikre nødvendig fleksibilitet i regelverket, selv om det legges til grunn at det sjelden vil være nødvendig å gi tilgang ut over til medarbeidere i NTAES*». Med tilgang forstår vi *rett til direkte søk*. Det fremstår som høyst uklart hvem i politiet andre enn medarbeiderne i NTAES og til hvilke formål slik direkte tilgang eventuelt skal gis.

Det har de senere årene kommet stadige lovforslag som skal gi politiet tilgang til andre offentlige etaters registre. Det foreliggende registeret vil inneholde enorme mengder informasjon fra mange ulike offentlige registre, samt antagelig opplysninger fra private, og det vil altså kunne gjøres tilgjengelig for politiet via § 59-6. Det står riktignok i høringsnotatet at senteret ikke skal ta opp enkeltsaker eller bidra direkte inn i politiets eller kontrollatens arbeid i konkrete saker. Selve forskriftsbestemmelsene setter imidlertid ingen begrensning på at opplysninger fra det foreslåtte registeret benyttes i enkeltsaker eller andre oppgaver med politimessig formål. Dette synes vi er bekymringsfullt, og vi mener dette burde vært underlagt en grundigere drøftelse.

Utlevering - formålsbegrensning

Det fremgår klart av høringsnotatet at senteret ikke skal etterforske i enkeltsaker og de skal ikke bidra inn i politiets og kontrollatens arbeid i konkrete saker. Det er likevel foreslått at utlevering kan skje i medhold av de generelle utleveringshjemlene i politiregisterloven kapittel 5 og 6, uten at det er omtalt nærmere. Disse hjemlene åpner blant annet for at opplysninger fra registeret vil kunne utleveres til politiets forvaltningsvirksomhet, og til andre offentlige organer, samt til private i deres interesse. Vi ser ikke hvorfor det er nødvendig å åpne opp for utlevering i forslaget, og vi mener det er uheldig at dette overhodet ikke er problematisert i høringsbrevet. Særlig burde prinsippet om formålsbegrensning vært drøftet. Dersom opplysningen skal brukes til andre formål enn de ble innhentet for, krever dette klar regulering.

Vi er bekymret for at de foreslåtte reglene for tilgang og utlevering vil kunne føre til en større spredning av opplysningene enn det som faktisk er tilsiktet.

Lagring i dette registeret vil innebære en duplisering av opplysningene fra registrene som de opprinnelig ble innhentet fra. At informasjonen tas inn i NTAES-registeret, vil kunne innebære videre hjemler til utlevering til ulike aktører enn det er i de registrene som opplysningene er hentet fra. Vi savner en redegjørelse for om dette er tilfelle.

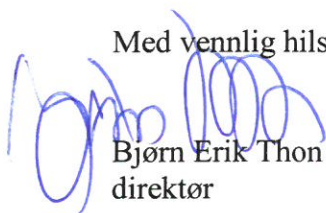
Sletting

Datatilsynet mener at dette punktet er mangelfullt utredet. Vi stiller for det første spørsmål ved behovet for å lagre opplysningene utover tiden det tar å utarbeide såkalte etterretningsprodukter. Formuleringen i slettebestemmelsen er etter vårt syn uheldig. Det bør fremkomme tydelig at opplysningene skal slettes når de ikke lenger er nødvendige for formålet. Når det, som her, angis en konkret slettefrist, vil man kunne komme i den situasjonen at man forholder seg til den oppstilte fristen uten å foreta en løpende konkret vurdering av om opplysningene bør slettes og dermed risikere å lagre opplysningene lenger enn det som faktisk er nødvendig.

Det er opplyst at slettereglene i SIS-registeret er brukt som mal for reglene, uten at dette er begrunnet nærmere. Formålet med disse to registrene er vesensforskjellige. Det foreliggende registeret er ikke et tradisjonelt register der man skal gjøre oppslag, som SIS-registeret, men behandling av opplysninger knyttet til utarbeidelse av anonymiserte rapporter.

Det åpnes opp for at lagringstiden kan forlenges med tre år av gangen, uten at det er fastsatt en endelig frist for sletting. Dette er uheldig. Vi stiller for øvrig også spørsmål med verdien av å lagre disse opplysninger over tid, og dermed om det er *nødvendig* å lagre den, særlig sett hen til at dette er en duplisering av opplysninger som er hentet fra andre registre. Et viktig personvernrettslig prinsipp er at personopplysninger skal være oppdatert og korrekte, og slik vi oppfatter det vil det være hos de aktuelle etatene opplysningene holdes oppdatert.

Med vennlig hilsen

Bjørn Erik Thon
direktør

Kathrine Ekeberg
seniorrådgiver

Kopi: Kommunal- og moderniseringsdepartementet
v/Statsforvaltningsavdelingen
Postboks 8112 Dep, 0032 OSLO